

Thermometer soa en hiv

APRIL 2011

▪ INHOUD

Het doel van de thermometer is een eerste berichtgeving over de stand van zaken over soa en hiv in Nederland in het afgelopen jaar. De thermometer bevat voorlopige resultaten voor 2010 omdat een deel van de gegevens nog in bewerking is.

▪ BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- Het aantal door de soa-centra opgespoorde en behandelde soa onder hoogrisicogroepen is opnieuw toegenomen in 2010.
- Het percentage bezoekers gediagnosticeerd met één of meer soa (chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hepatitis B of hiv) bleef zeer hoog: 14% en is licht gestegen ten opzichte van eerdere jaren. Bij 19% van de MSM en bij ruim 12% van de heteroseksuele populatie werden één of meer soa gediagnosticeerd, en bij 31% van de bekend hiv-positieve bezoekers werden één of meer soa gevonden. In 2009 was dit respectievelijk 20%, 12% en 34%.
- Zowel het absolute aantal opgespoorde gevallen als het percentage positieve chlamydiatesten is gestegen.
- Het aantal gevallen van gonorrhoe is toegenomen, terwijl het vindpercentage zich weer lijkt te stabiliseren na een stijging in 2009.
- Monitoren van resistentie bij gonokokken blijft belangrijk, gezien de toenemende verminderde gevoeligheid tegen de huidige therapie.
- Het aantal gevallen van infectieuze syfilis is nog steeds aanzienlijk, met name in de groep MSM. Vanaf 2004 is echter wel een dalende trend waar te nemen in zowel absolute aantallen als percentage positieve testen.
- Het percentage positieve soa-testen onder heteroseksuelen bleef hoger bij personen met een niet-Nederlandse etniciteit bij hen met een Nederlandse etniciteit (15% versus 12%). Ook bij MSM met een niet-Nederlandse etniciteit bleef het percentage positieve soa-testen hoger dan bij Nederlandse MSM (24% versus 18,5%).
- Bij personen woonachtig in een gebied met een lage sociaal economische status (SES) werden meer soa gevonden dan bij personen woonachtig in een gebied met een hoge SES.
- In 2010 zijn ruim 12.000 Sense consulten uitgevoerd, met als meest voorkomende gespreksthemas anticonceptie (bij vrouwen) en soa (bij mannen).

▪ UITGEVOERDE SOA-CONSULTEN

In 2010 zijn 105.016 nieuwe consulten geregistreerd, een toename van 13% ten opzichte van 2009 (figuur 1). De stijging in consulten was het hoogst onder de MSM (+20%, n=19.579). Bij heteroseksuele mannen steeg het aantal consulten met 8% en bij vrouwen met

13%. Het aandeel jonge (<25 jaar) bezoekers steeg van 40% in 2009 naar 44% in 2010. Vergelijkbaar met andere jaren rapporteerde 84% (n=88.536) een Nederlandse herkomst. Ruim 99% van alle bezoekers werd getest op gonorrhoe, chlamydia en syfilis. Daarnaast werd 97% van de bezoekers op hiv getest (exclusief bekend positieven), en koos 1% voor opting out voor hiv (n=1.271). Van alle bezoekers voldeed 99% aan minimaal één van de gestelde indicatiecriteria.

▪ SEKSUEEL OVERDRAAGBARE AANDOENINGEN

In totaal werd bij 14% van de bezoekers van de soa-centra een (of meer) soa gevonden. Dit vindpercentage was hoger voor MSM (19%) dan voor heteroseksuele mannen en vrouwen (beide 12%, fig. 1). Het vindpercentage verschilt ook naar etniciteit en sociaal economische status (SES, berekend op basis van postcodegebied), met de hoogste vindpercentages bij Antillianen (24%) en personen woonachtig in een gebied met een zeer lage SES (17%, fig. 2).

Chlamydia

Chlamydia was in 2010 met 11.526 nieuwe gevallen de meest voorkomende soa binnen de soa-centra, net als in voorgaande jaren (fig. 3). Het absolute aantal gevallen van chlamydia nam toe met 18% in vergelijking met 2009. Het percentage positieve testen voor chlamydia is ten opzichte van 2009 gestegen bij zowel heteroseksuele mannen (van 10,8% naar 11,3%), vrouwen (van 10,6% naar 11,1%) als bij MSM (van 9,9% naar 10,3%, fig. 4). Met name bij jonge heteroseksuelen tot 25 jaar was het percentage positieve testen hoog met 14,1% (binnen deze groep lag het hoogste vindpercentage bij 15-19 jarige vrouwen: 18,1%).

LGV

In 2010 werden 66 nieuwe gevallen van LGV gediagnosticeerd (2009: 84, 2008: 100). Alle diagnoses werden gesteld bij MSM, waarvan 74% bij bekend hiv-positieve MSM.

Gonorrhoe

Het aantal opgespoorde gevallen van gonorrhoe steeg met 16% tot 2.815 gevallen in 2010 (fig. 3). Na een stijging van het percentage positieve testen in 2009 bij MSM, is dit percentage in 2010 met 8,3% weer gestabiliseerd. Bij heteroseksuele mannen en vrouwen bleef het percentage positieve testen ongeveer gelijk (respectievelijk 1,6% en 1,3%, fig. 5). De stijging in aantal infecties kan grotendeels worden toegeschreven aan een stijging van 15% bij MSM tot 1.614. Het aantal orale gonorrhoe infecties bij MSM is in 2010 opnieuw sterk toegenomen: van 651 in 2009 naar 820 in 2010 (+26%). Daarentegen bleef het percentage positieve orale gonorrhoe testen bij MSM stabiel: 4,7%.

Gonokokken resistentie

In 2010 is bij 1.235 patiënten met gonorrhoe (44%) een gevoeligheidsbepaling gedaan in het kader van het GRAS project. De resistentie tegen ciprofloxacine is in 2010 iets afgenomen (47%) ten opzichte van voorgaande jaren (2009:52% 2008:49%). Daarnaast wordt een toename in verminderde gevoeligheid (maar

nog geen resistentie) tegen 3e generatie cefalosporines (huidige eerste keus therapie) gezien; van 4% in 2007 naar 9% in 2010 (vooral bij MSM). Hoewel er binnen GRAS nog geen therapiefalen is gerapporteerd, blijft monitoring zeker van belang.

Syfilis

Het aantal diagnoses van infectieuze syfilis is in 2010 licht afgenomen met 2% tot 502 diagnoses (fig. 3). Het percentage positieve syfilis testen nam bij MSM verder af: van 2,8% in 2009 tot 2,3% in 2010, bij heteroseksuele mannen en vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (0,1%, fig. 6). De lange termijn trend laat een daling zien in zowel het aantal diagnoses als het percentage positieve testen.

Hepatitis B

In totaal werden in 2010 1.729 meldingen van hepatitis B gedaan. Hiervan betrof 88% een chronische infectie, 10% een acute infectie, en bij 1% was de aard van de infectie onbekend. Het aantal gemelde acute hepatitis B infecties in de aangifte is in vergelijking met 2009 afgenomen (-14%) tot 179 gevallen in 2010. De meest gerapporteerde transmissieroutes zijn besmetting via heteroseksueel contact (37%) en via MSM (26%). Bij 25% was de transmissieroute onbekend. Binnen de soa-centra werd 195 keer de diagnose infectieuze hepatitis B (HBsAg positief) gesteld (210 keer in 2009), waarvan 25% in MSM.

Hepatitis C

In de aangiftecijfers van acute hepatitis C is het aantal meldingen ten opzichte van 2009 gedaald (-43%) naar 27 nieuwe gevallen in 2010. Besmetting bij MSM was de meest gerapporteerde transmissieroute (67%). Intraveneus druggebruik werd gerapporteerd bij 4 personen (15%). Daarnaast was bij 7% de transmissieroute onbekend.

▪ HIV INFECTIES/AIDS

Soa-centra

Ten opzichte van 2009 is het aantal nieuwe hiv-diagnoses iets afgenomen (-3%) tot 375 gevallen in 2010 (fig. 3) vooral veroorzaakt door een afname bij heteroseksuele mannen en vrouwen (beiden -30%). Bij MSM werd een stijging gezien van 4% naar 317 nieuwe hiv-diagnoses in 2010. Vergeleken met 2009 daalde het percentage positieve testen bij MSM licht (van 2,4% naar 2,0%). Bij heteroseksuele mannen en bij vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (0,1%, fig. 7). Van alle heteroseksuele soa-centra bezoekers had 0,1% een bekende positieve hiv-status, bij MSM was dit 15%. In 2010 werd bij 31% van de bekend hiv-positieve MSM één (of meer) soa gevonden, in 2009 was dit bij 34%.

SHM

Op 31 december 2010 waren er 18.085 hiv-geïnfecteerde personen geregistreerd door de behandelcentra en de Stichting HIV Monitoring (14.299 mannen en 3.786 vrouwen), waarvan 17.868 met een bekende diagnosedatum. Ruim 16.350 patiënten hiervan zijn in leven. In 2010 zijn 1.256 nieuwe hiv-patiënten in zorg aangemeld. In 2009 en 2008 waren dit er

respectievelijk 1.264 en 1.357. Analyses naar diagnosejaar laten zien dat in 2009 1.083 nieuwe hiv-diagnoses zijn gesteld. In 2010 zijn dit er voornamelijk 826, maar dit aantal zal naar verwachting nog toenemen nadat rapportagevertraging is verwerkt. Het aandeel geregistreerde mannen is de laatste vijf jaar gestegen van 75% (2004) tot 86% (2010). Het aandeel van MSM in 2010 is 66% en van heteroseksuelen 28%. Het totale aantal AIDS diagnoses is de laatste jaren gedaald van 341 in 2005 naar 241 in 2009. In 2010 waren dit er tot nog toe 197 (de data van 2010 zijn nog onvolledig door rapportagevertraging). Het cumulatieve aantal personen waarbij ooit de diagnose AIDS is gesteld, was per 31 december 2010 8.345 en het cumulatieve aantal overledenen was 5.115 (gegevens vanaf begin jaren 80).

▪ SEKSUALITEITSHULPVERLENING

In 2008 is de aanvullende seksualiteitshulpverlening (ASH) ingevoerd: Sense. Deze regeling voorziet in laagdrempelige spreekuren voor jongeren tot de leeftijd van 25 jaar (zie ook www.sense.info). In 2010 werden 12.047 Sense-consulten uitgevoerd; 9.888 bij vrouwen (82%) en 2.159 bij mannen (18%). De mediane leeftijd bij vrouwen was 20 jaar, bij mannen was dit 21 jaar. Van de mannen was 88% geboren in Nederland, van de vrouwen 84%. Bij vrouwen was anticonceptie het meest gerapporteerde gespreksthema (38%), gevolgd door soa (25%, fig. 8). Bij mannen was soa het meest voorkomende gespreksthema in 2010 (56%), gevolgd door seksualiteit (26%).

▪ BRONNEN

Soa-centra

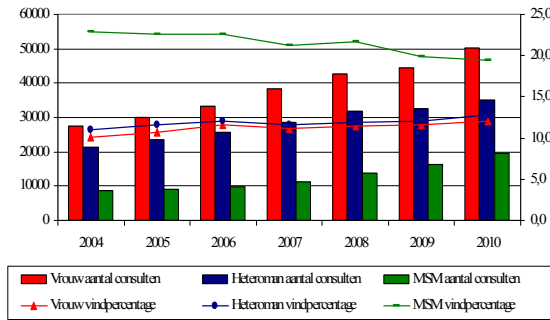
Sinds 2006 is de regeling aanvullende curatieve soa-bestrijding (ACS) ingegaan, in aanvulling op het reguliere aanbod dat verstrekt wordt door huisartsen en specialisten. Het is bedoeld om een laagdrempelige voorziening voor kwalitatief goede soa-zorg te verschaffen voor doelgroepen die door de reguliere zorg moeilijk bereikt worden en een verhoogd risico op soa hebben door gedrag en/of sociale kwetsbaarheid. Behalve bij de soa-centra, worden jaarlijks ook veel soa-testen uitgevoerd bij de huisarts. Deze gegevens zijn niet meegenomen in deze thermometer, omdat deze cijfers voor 2010 nog niet bekend zijn.

Aangifte hepatitis B en C

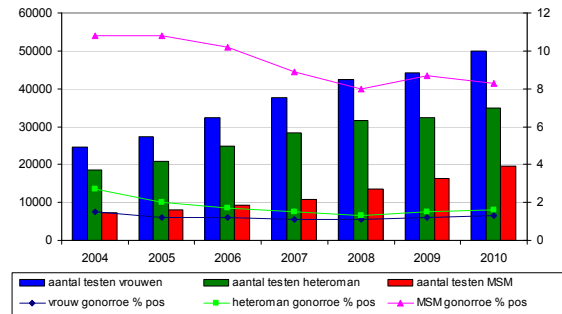
Sinds 1976 is acute hepatitis B een meldingsplichtige ziekte, wat betekent dat de infectie door de behandelend arts binnen 24 uur na vaststelling aan de GGD gemeld moet worden, die dit vervolgens meldt in Osiris. Sinds 1 april 1999 is chronisch dragerschap ook meldingsplichtig wanneer de infectie voor de eerste keer wordt vastgesteld in Nederland en sinds 1999 is ook acute hepatitis C meldingsplichtig.

SHM

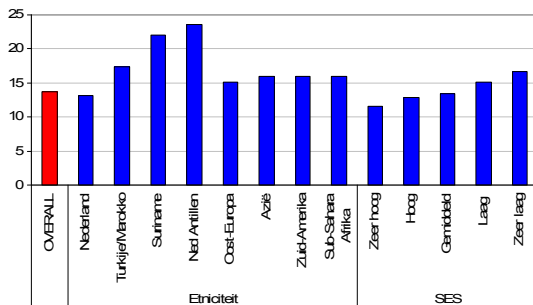
De Stichting HIV Monitoring (SHM) registreert op landelijk niveau demografische, epidemiologische en klinische gegevens over hiv-infecties en AIDS (inclusief follow-up). Deze gegevens zijn afkomstig van personen die geregistreerd zijn bij de 23 hiv-behandelcentra met 25 ziekenhuislocaties.

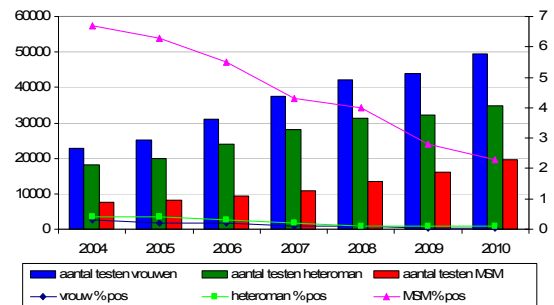
Figuur 1: Aantal consulten en vindpercentage, 2004-2010

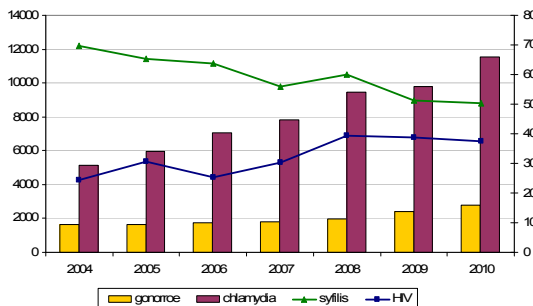
Figuur 5: Gonorrhoe: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2010

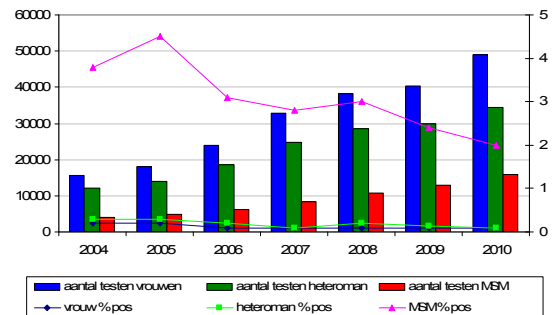
Figuur 2: Vindpercentages naar etniciteit en SES, 2010

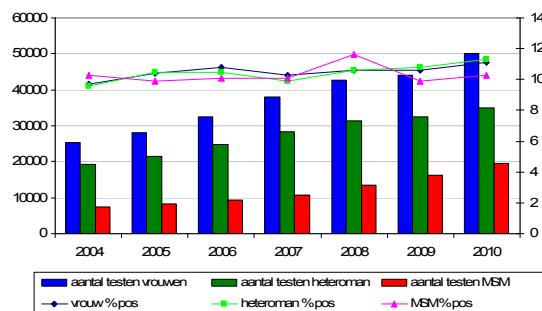
Figuur 6: Syfilis: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2010

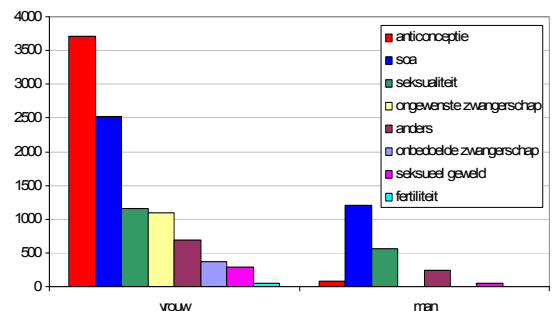
Figuur 3: Aantal soa, 2004-2010

Figuur 7: Hiv: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2010

Figuur 4: Chlamydia: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2010

Figuur 8: Aantallen Sense consulten naar gespreksthema en geslacht, 2010